

Kapadokya Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü

Kent, Çevre ve Yerel Yönetimler

**AB'NİN İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ POLİTİKALARI VE
TÜRKİYENİN POLİTİKALARA UYUMU**

**Timur ŞAHİN
19Y07001**

Ekolojik Bunalım ve İklim Siyaseti

Nevşehir, 2020

1. GİRİŞ	3
2. İKLİM VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ.....	4
2.1. İklim.....	4
2.2. İklim Değişikliği	4
2.3. Sera Gazı.....	5
3. KÜRESEL BOYUTTA İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ	5
4. AB VE TÜRKİYE’NİN İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ POLİTİKALARI	6
4.1. AB İklim Değişikliği Politikaları	6
4.2. Türkiye’nin İklim Değişikliği Politikaları ve AB’ye Uyumu.....	9
4.3. Genel Değerlendirme	12
Kaynakça.....	13

1. GİRİŞ

İnsanoğlunun geçmişten günümüze, doğaya egemen olmak istemesi ve doğayı bilinçsizce ve vahşice kullanmasından dolayı ortaya çıkan çevre sorunları, dünyadaki uluslararası temel sorunlarından birisidir. 1970'li yılların sonunda tartışılmaya başlanan iklim değişikliği, tüm dünyayı etkileyen, sınırlar ötesi bir konu haline gelmiştir. İklim değişikliğinin, bir diğer ifadeyle iklim krizinin sebebi büyük oranda insan kaynaklı olduğu ifade edilmektedir.

Özellikle sanayileşmeyle birlikte ortaya çıkan çevre sorunlarından gelişmiş ülkelerin sorumlu olduğu temel kabulün de etkisiyle, Avrupa Birliği yaptığı birçok düzenlemelerde çevre önemli bir yer tutmaktadır. Büyük oranda gelişmiş ülkelerden kaynaklanan iklim kriziyle mücadele, sorunun küresel boyutta olmasından dolayı uluslararası bir çaba gerektirmekte ve uluslararası çözümler ve politikaların üretilmesi gerekmektedir. Bu da dünyadaki tüm ülkelerin sürece dahil olması demektir.

Bu bağlamda, Avrupa Birliği de iklim kriziyle mücadele kapsamında yürüttüğü çalışmalar ve politikalarla Türkiye gibi AB'ye üyelik süreci devam eden ülkeler başta olmak üzere birçok ülkeye öncülük etmektedir. Bu ödevimin amacı küresel boyutta iklim değişikliğine yönelik yapılan çalışmalar ve anlaşmalar başta olmak üzere Avrupa Birliği'nin iklim değişikliğine yaklaşımını, politikalarını analiz etmek ve Türkiye'nin bu politikalara uyumunu tespit etmektir.

.....

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, Türkiye, İklim Değişikliği Politikaları

2. İKLİM VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ

2.1. İklim

Latince “klimatis”, Yunanca ise “klima” anlamına gelen iklim, “belirli bir dönem içerisinde ve istatistiksel veriler çerçevesinde ortalama hava durumu” olarak tanımlanmaktadır (İktisadi Kalkınma Vakfı, 2015:21). Bir başka ifadeyle iklim, dünyanın herhangi bir yerinde uzun yıllar boyunca gözlemlenen, her gün gerçekleşen hava olaylarının toplamı ve ortalaması olarak tanımlanmaktadır. (URL-1) Tanımdan da anlaşılacağı üzere iklim ile ilgili herhangi bir değişikliğin anlaşılabilmesi için uzun yıllar boyunca iklim ile ilgili istatistiki verilerin toplanması ve incelenmesi gerekmektedir.

2.2. İklim Değişikliği

İklim sistemi, yeryüzündeki atmosferi, kıtaları, buzulları, okyanusları ve diğer su kütleleri ile canlıları kapsayan kompleks ve etkileşimli bir sistemdir süreçtir (Tarım ve Orman Bakanlığı Meteoroloji Genel Müdürlüğü,2016a). İklim değişikliği ise, genel bir ifade ile “İklim değişikliği, “nedeni ne olursa olsun iklimin ortalama durumunda ve/ya da değişkenliğinde onlarca yıl ya da daha uzun süre boyunca gerçekleşen değişiklikler” biçiminde tanımlanmaktadır” (Kartal, 2018:3)

Aslında söz konusu iklim değişikliği doğal olarak gerçekleşen iklim değişikliği değil doğal olmayan belirli bir ölçüde insan kaynaklı iklim değişikliğidir. Doğal olmayan iklim değişiklikleri öyle bir boyuta ulaşmıştır ki iklim krizi haline gelmiştir. Ancak bu konuda da iklim değişikliğinin siyasi ve ekonomik nedenler başta olmak üzere abartıldığı yönünde değişik fikirler de öne sürülmekte, bu konuda şüpheli yaklaşımlarda bulunmaktadır.

Enerji tüketiminin fosil yakıtlardan karşılanması ve enerjimiz verimli olarak kullanılamaması iklim değişikliğinin en büyük sebeplerinden birisidir. İnsan kaynaklı küresel ısınma ve iklim değişikliği ile mücadele konusunda iki önemli vardır. Birincisi azaltım diğeri ise uyumdur. Azaltım ile; insan kaynaklı iklim değişikliğinin önüne geçilebilmesi ya da yavaşlatılabilmesi için gerekli tedbirlerin alınması, ikinci yaklaşım olan “uyum” ise; iklim değişikliğinin potansiyel etkilerine karşı toplumsal ve ekonomik olarak hazır olunmasını hedefleyen uyum politikalarını kapsamaktadır.

2.3. Sera Gazı

Sera gazı atmosferde bulunan ve sera etkisi yaratan kimyasal gaz bileşikleri olarak tanımlanmaktadır. Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ne göre Sera gazlarını doğal ve dolaylı (florlu) sera gazları olmak üzere iki gruba ayırmak mümkündür.

Sera Gazı Adı	Sera Gazları İçerisindeki Yaklaşık Bulunma Oranı
Karbondiyoksit (CO ₂)	%72
Metan (CH ₄)	%19
Diazotmonoksit (N ₂ O)	%6
Florlu Gazlar <ul style="list-style-type: none">▪ Hidro-floro-karbonlar (HFCs)▪ Perfloro-karbonlar (PFCs)▪ Sülfür heksa florür (SF₆)	%3

3. KÜRESEL BOYUTTA İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ

İklimde değişikliğin olma ihtimali, ilk kez Nobel ödüllü İsveçli kimyacı İsveçli kimyacı Svante Arrhenius tarafından bundan yaklaşık 124 yıl önce 1896 yılında ifade edilmiştir (URL-2), Ancak iklim değişikliği ile ilgili ilk çalışmaların başlaması 1970 yılından sonra olmuştur. 1972 yılında düzenlenen Uluslararası İnsan Çevresi Konferansı'nda, çevre sorunlarının tüm ülkeleri ilgilendirmesinden dolayı bu sorunların tüm ülkelerin destekleriyle birlikte küresel boyutta birlikte hareket edilerek çözüme kavuşması gerektiğini belirtilmiştir.

İklim değişikliği alanında uluslararası düzeyde yapılan ilk konferans, Dünya İklim Konferansı'dır. İlki 1979 yılında yapılan konferansın ikincisi 1990 üçüncüsü ise 2009'da gerçekleştirilmiştir. Toplantıya katılan ülkeler, bu alanda uluslararası olarak çalışmanın gerekliliği yönünde kanaat belirtmişlerdir BM ve Dünya Meteoroloji Örgütü tarafından 1988 yılında yapılan Hükümetler Arası İklim Değişikliği Paneli'nde iklim değişikliği konusu küresel anlamda ortak çalışmalarla iklim probleminin çözümünde çok çeşitli çalışmalar yapılması açısından önemli bir yere sahiptir. (Altunok ve Altunok, 2013: 45-55).

1992 yılında Rio de Janeiro’da gerçekleştirilen Çevre ve Kalkınma Konferansı’nda CO₂ salımını azaltmak için Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi kabul edilmiş, sözleşme 1994 yılında yürürlüğe girmiştir. (Kılıçoğlu, 2005: 46).

1997 yılında Kyoto Protokolü imzalanmış ve söz konusu Protokol 2005 yılında yürürlüğe girmiştir. Bu protokol yasal olarak bağlayıcı olmasıyla Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi’nden farklı olup tarafların sera gazı salımlarını düşürmesi için zorlamaktadır. (Climate Leaders, 2009)

195 ülkenin delegelerinin oy birliği ile kabul edilen Paris Anlaşması’nda Kyoto Protokolü’nün taahhüt yaklaşımının aksine “ulusal katkılara” dayalı esnek bir yaklaşım benimsenmiştir. Bu anlaşmada 100 yıllık küresel sıcaklık artış limitinin 1,5 ila 2 derece arasında sınırlandırılması konusunda uzlaşmıştır. (URL-3)

Birleşmiş Milletler Habitat verilerine göre küresel çapta sera gazı salımlarının %80’i, enerji tüketiminde yaklaşık %75’i kentlerin tüketimlerinden kaynaklanmaktadır. Kentlerdeki bu artış hızından dolayı yerel yönetimlerin de iklim kriziyle küresel düzeyde mücadelesi açısından çok önemlidir. 2018 yılında Avrupa Birliği Belediye Başkanları Sözleşmesi (Covenant of Mayors) iklim değişikliği ile mücadele amacıyla kurulmuştur. Gönüllü olarak yerel yönetimlerin belirlediği sera gazı salımlarının azaltılması hedeflerinin yanısıra 2020 yılı için öngördüğü, karbon salımlarının %20 oranında azaltımı hedefini geçmeyi hedeflemektedir.

4. AB VE TÜRKİYE’NİN İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ POLİTİKALARI

4.1. AB İklim Değişikliği Politikaları

Küresel iklim değişikliğiyle ilgili problemler Avrupa Birliği’nde 1980’li yıllarda başlamıştır. 1988 yılında Avrupa Birliği Komisyonu, Bakanlar Konseyine ileilmek üzere, konunun küresel anlamda ilerlemesine yarar sağlayan bir bildiri oluşturmuştur.

Avrupa Birliği’ 1991 yılından beri iklim değişikliğine yönelik çalışmaları yürütmektedir. Kyoto Protokolü ile birlikte AB’nin hedeflerine ulaşması için iklim değişikliği alanındaki çalışmaların desteklenmesi amacıyla öncelikli eylemlerin ve siyasi araçların belirlenmesi için Avrupa İklim Değişikliği Programı (ECCP) oluşturulmuştur. Bu protokol ile Kyoto Protokolü’nü uygulamak için Avrupa Birliği’nin stratejilerinin tüm bileşenlerini tanımlayıp geliştirmek amaçlanmıştır. Bu amaç kapsamında 2000 ve 2005 yıllarında iki ECCP grubu kurulmuştur (URL-4).

Tablo 2.1: ECCP Çalışma Grupları

ECCP 1 (2000 - 2004)		ECCP 2 (2005) Çalışma Grupları
ECCP 1 - 1. Evre (2000-2001) Çalışma Grupları	ECCP 1 - 2 Evre (2002-2003) Çalışma Grupları	
<ul style="list-style-type: none">• Esnek Mekanizmalar• Enerji Arzı• Enerji Tüketimi• Ulaşım• Sanayi• Araştırma	<ul style="list-style-type: none">• Esnek Mekanizmalar• Tarım• Yutaklar - Tarımsal Topraklar Alt Grubu• Orman Kaynaklı Yutaklar	<ul style="list-style-type: none">• ECCP 1'in Değerlendirilmesi• Etkiler ve Uyum• Karbon Tutma ve Jeolojik Depo• Havacılık• CO₂ ve Taşıtlar• CO₂ ve Taşıtlar

Kaynak: <http://www.cdmupdate.com/eccp.asp>

Avrupa İklim Değişikliği Programı yoluyla, AB düzeyinde yenilenebilir enerji, enerji verimliliği, CO₂ salınımının azaltılması vb. konularda çeşitli politikalar ve tedbirler de kabul edilmiştir. AB'nin CO₂ Emisyon Ticaret Planı, emisyonları uygun maliyetli olarak azaltmanın temelini oluşturmaktadır. 2007 yılında, AB liderleri AB'nin sera gazı emisyonlarını 1990 yılındaki orana göre 2020 yılına kadar en az %20 oranında azaltılması ve yenilenebilir enerji yoluyla AB toplam birincil enerji kullanımında %20 hedefine erişmeyi hedeflemişlerdir.

2001 yılında gerçekleştirilen Avrupa Konseyi toplantısında, iklim değişikliği ile mücadele etmenin, Avrupa Birliği'nin öncelikli kalkınma stratejilerinden birisi olduğu belirtilmiştir. Sera gazı salımlarının 2020 yılına her yıl %1 oranında azaltılması, enerji vergisine yönelik çalışmalar yapılması ve fosil yakıt kullanımının azaltılması konularında kararlar alınmıştır (Türkeş ve Kılıç, 2004: 35-52).

2002 yılında 15 AB'ye üye ülke kendi parlamentolarında Kyoto Protokolünü onaylamışlardır. Avrupa Birliği'nin bu protokolü imzalaması küresel iklim değişikliğine verdiği önemi gösterdiği değerlendirilmiştir (Uysal, Oğuz, 2009:127).

Avrupa İklim Değişikliği Programı ile birlikte, Avrupa Birliği'nin protokole uyum sürecine dair çeşitli araçlar geliştirilmiştir. Aynı zamanda Avrupa Birliği Emisyon Ticaret Sistemi kurulmuştur. Bu sistemdeki taraflara belirli bir oranda salınımda bulunmalarına konusunda haklar verilmiş, salınım seviyelerine uymayanlara cezai yaptırımları bulunmaktadır (Erdoğan, 2018: 703-718).

Avrupa Birliğinde sera gazı salımlarının azaltılması amacı enerji doğrultusunda yapılanlar çalışmalar şu şekilde sıralanabilir (Türkeş ve Kılıç, 2004: 35-52):

- **Elektrik ve Gaz Direktifleri**

Sera gazı salınımlarının azaltılması, enerjide iç pazarın tamamlanması ve enerjinin güvenli temini enerji politikasının öncelikleridir. 1996 yılında, “Elektrik Direktifi”, 1998 yılında da “Gaz Direktifi” kabul edilmiştir. Bu serbest pazar sayesinde elektrik fiyatları düşmüştür.

- **Enerji Ürünlerinin Vergilendirilmesi**

Enerji ürünlerinin vergilendirilmesi en önemli ekonomik tedbirlerdendir. AB’ye ülkelere kendi karbondioksit salınımları için vergi imkânı tanınmıştır.

- **Beyaz Belge**

Gelecek için Enerji: Yenilenebilir Enerji Kaynakları-Topluluk Strateji ve Eylem Planı” adı altında Beyaz Belge kabul etmiştir.

- **Avrupa Topluluğunda Enerji Verimliliğini Artırma Eylem Planı**

Enerji yoğunluğunun %1 oranında azaltılması amacı doğrultusunda, enerji verimliliğinin ekonomik kapasitesini meydana çıkarmaktır.

- **Yenilenebilir Enerji Kaynaklarından Elektrik Üretimi Direktifi**

Bu çalışma ile enerji sektöründe sera gazı salınımının azaltılması hedeflenmiştir. 2010 yılına kadar yenilenebilir enerjiden üretilen elektrik oranının %14 den %22’ye çıkarılması amaçlanmıştır.

Avrupa Birliğinin, konut ve hizmet sektöründe, otomobil sektöründe, sanayi alanında, tarım ve ormancılık alanında ve atık yönetiminde iklim değişikliği politikalarına ilişkin direktiflerde yer almaktadır (Türkeş ve Kılıç, 2004: 35-52).

2010 yılında uygulanan AB2020 Stratejisinde, iklim değişikliği ile mücadelede çeşitli amaçlar belirlenmiştir. Bu belgede, Sera gazı salınımının azaltılabilmesi için yenilenebilir enerji kaynaklarının artırılması ve enerjinin etkin ve verimli bir şekilde kullanılması doğrultusunda AB’ye üye olan devletlerin ekonomilerinin sağlıklı bir şekilde gelişerek büyümesi hedeflenmiştir.

AB’ye üye olan ülkelerin büyük bir kısmı enerjide dışa bağımlıdır. Fosil yakıtların ilerleyen yıllarda tükenmesi dolayısı enerji maliyetleri artacak ve enerji temini zorlaşacaktır. Bu nedenle yenilenebilir enerji kullanımı bu riskleri azaltacaktır. Bunun neticesinde enerji

maliyetleri düşeceği için üretim maliyetleri azalacaktır. Dolayısıyla da ekonomik büyüme devam edecektir (Erdoğan, 2018: 703-718).

Küresel iklim değişikliği ile mücadelede başarılı olmak isteyen AB, başarısız bir zirve neticesinde, bu konudaki çabalarında değişikliğe gitmiştir. Üye ülkeler arasındaki fikir ayrılıklarından dolayı ortak bir açıklama uzlaşmamıştır. Kendi aralarında fikir ayrılıkları olan AB, diğer ülkeler ve dış aktörlerin fikirlerini değiştirmek konusunda zayıf kalmıştır (Erdoğan, 2018: 703-718).

Paris Zirvesinde ise Avrupa Birliği, 4 ana konu üzerinde durmuştur.

- 1- İdealist, adaletli ve ölçülebilir sera gazı salınımlarını azaltmasının benimsenmesi;
- 2- Uluslararası bağlayıcı bir sözleşmenin imzalanması;
Belirlenen hedeflere ulaşma performansının izlenmesi;
- 3- Açıklığı ve hesap verebilirliği sağlamak için tüm tarafların benimseyeceği ortak kuralların belirlenmesidir.

Başkanı Donald Trump'ın Paris Anlaşması'ndan çekilmesiyle beraber, AB ortak bildirge yayımlamış ve Paris Anlaşması'nın yeniden gözden geçirilmesini tartışmaya açık olmadığını ifade etmiştir. Avrupa Birliği, Paris Anlaşmasının uygulanması aşamasında, diğer ülkelere göre oldukça ileridedir. 2030 yılına kadar sera gazı salımlarının %40 oranında azaltılması amacına uygun olarak yasal düzenlemeler yapma çalışmaları vardır. Küresel iklim değişikliği ile mücadelede, ABD ve Çin gibi ülkeler ulusal çıkarlarını iklim değişikliğinden daha öncelikli tutmaktadırlar. Avrupa Birliği ise, bu sorunla mücadele için liderlik rolünü üstlenerek yükümlülüklerini yerine getirme gayreti içerisinde (Erdoğan, 2018: 703-718).

4.2. Türkiye'nin İklim Değişikliği Politikaları ve AB'ye Uyum

Türkiye, 1989 yılında Hollanda'da yapılan **Noordwijk Bakanlar Konferansı**'na katılarak uluslararası iklim politikaları sürecinde yer almaya başlamıştır. Türkiye, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nde gelişmiş ülkeler kategorisinde arasında yer almasından dolayı oluşacak emisyon azaltımı ve gelişen ülkelere mali yardım yükümlülüğüne gireceği için sözleşmeyi uzun süre imzalamamıştır. Türkiye farklı politikalar ileri sürmüş, ekonomik gelişmesinin göz önünde bulundurulması amacıyla özel konununun göz ardı edilmemesi gerekçesiyle 2004 yılına kadar anlaşmaya katılmamıştır. 1997 yılında yapılan Kyoto Protokolü görüşmelerinde de gözlemci sıfatıyla yer almıştır. 2001 yılındaki 7. Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi Taraflar Konferansı'nda diğer ülkelere farklı kılınan özel koşullar tanınınca, 2004 yılında Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ne taraf olmuştur. (URL-5)

Türkiye 2014 yılında Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Liderler Zirvesi'ne katılmıştır. Ayrıca 2015 yılında Paris'te yapılan 21. Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi Taraflar Konferansı öncesinde iklim değişikliğiyle mücadele için gönüllü olarak ilk defa kendi belirlediği Ulusal Azaltım Katkı Beyanı olan INDC planını sunmuştur. Buradan da anlaşılacağı üzere Türkiye ulusal çıkarlarıyla çakışmasına rağmen AB ile uyumlu çalışmaya gayret etmektedir.

2020 yılında yayınlanan CCPI - İklim Değişikliği Performans Endeksi'ne göre 48. sırada yer alan Türkiye, çok düşük performans gösteren ülkeler listesinde yer almaktadır. Sera Gazı Emisyonları ve Enerji Kullanımı kategorilerinde de düşük performans göstermeye devam eden Türkiye, Yenilenebilir Enerji kategorisinde, son yıllarda yenilenebilir enerjilerin hızlı büyümesi nedeniyle hala nispeten yüksek bir derecelendirmeye sahiptir, ancak uzmanlar bu eğilimin devam edemeyeceği konusunda uyarılmaktadır. Mevcut yenilenebilir enerji destek sisteminin 2020 yılı sonuna kadar sürecek olan geleceğinin hala belirsiz olduğunu belirtiyorlar. Türkiye hala Paris Anlaşması'nı onaylamayan azaltım katkı beyanını sunmadığı için henüz 2050 yılı düşük emisyonlu bir strateji geliştirmede ve kömürün aşamalı olarak kaldırılma politikası olmadığından, İklim Politikası performansı için çok düşük bir derecelendirmeye sahiptir (URL-6).

Türkiye orta dönem politikalarında normal seyirde ilerlemiş, kapasitesi doğrultusunda stratejiler geliştirmiştir. Türkiye iklim değişikliği azaltım politikalarını 10. Kalkınma Planı'na kadar spesifik olarak belirtmemiştir. Türkiye 2019-2023 dönemini kapsayan 11. Kalkınma Planı'nda iklim değişikliğine yönelik hedeflerde belirlemiştir.

Bu kapsamda 11 Kalkınma Planında "**Yaşanabilir Şehirler, Sürdürülebilir Çevre**" politikası altında çevre ve sera gazına ilişkin sera gazı emisyonlarına dikkat çekmektedir.; (11. Kalkınma Planı, 2019)

*"Hızla artan nüfus, şehirleşme, ekonomik faaliyetler ve çeşitlenen tüketim alışkanlıkları çevre ve doğal kaynaklar üzerindeki baskıyı artırmaktadır. Çevre kirliliği, iklim değişikliği, çölleşme, ormansızlaşma, biyolojik çeşitlilik kaybı, kuraklık gibi çevre problemleri, her geçen gün insan yaşamını ve kalkınma sürecini daha belirgin bir şekilde etkilemektedir. **Yüksek sera gazı emisyonlarının da etkisiyle hızlanan iklim değişikliğinin doğal afetlerin artmasına neden olduğu ve insanlık için ciddi bir tehdit oluşturduğu görülmektedir. Talebin ve tüketimin arttığı dünyada sürdürülebilir çevre ve doğal kaynak yönetimi ile yaşanabilir kentlerin inşası gittikçe önem kazanmaktadır.**"*

11. Kalkınma Planı'ndaki hedefler incelendiğinde iklim değişikliğine ilişkin hedefler öne çıkmaktadır:

- *“714. Uluslararası iklim değişikliği müzakereleri ortak fakat farklılaştırılmış sorumluluklar ve göreceli kabiliyetler ilkeleri ile Niyet Edilmiş Ulusal Katkı çerçevesinde sürdürülecek, ulusal koşullar ölçüsünde sera gazı emisyonuna neden olan sektörlerde iklim değişikliğiyle mücadele edilecek ve iklim değişikliğine uyuma yönelik kapasite artırımı sağlanarak ekonominin ve toplumun iklim risklerine dayanıklılığı artırılacaktır.*
- *715. Üretim, ısınma ve trafik kaynaklı hava kirliliğinin önlenmesi için hava kalitesi yönetim uygulamaları etkinleştirilecek, emisyonların kontrolü sağlanarak hava kalitesi iyileştirilecektir.*

Paris Anlaşması çerçevesinde Türkiye'nin Yeşil İklim Fonu'na erişimi olmadığı için iklim değişikliği adına emisyon azalım hedefleri alırken Türkiye politikalarında mütakabiliyet (karşılıklılık) sorunu ortaya çıkmıştır. Ayrıca Donald Trump'ın anlaşmaya karşı tavırlarından dolayı, tartışmalar açığa çıkmıştır. Türkiye anlaşmadan çekilmenin AB ile diğer ilişkilerde sorun yaratacağı için hala Paris Anlaşmasına taraf olan ülkelerdendir.

Yine 11. Kalkınma Planı'nda “İklim Değişikliği, Gıda Güvenliği ve Suyun Etkin Kullanımı” başlığında Paris Anlaşması'nin yetersizliğine dikkat çekilmektedir. *“İklim değişikliğinin küresel düzeyde çeşitli etkilerinin hızlandığı görülmekle birlikte yeni bir çerçeve sunan Paris Anlaşması kapsamındaki gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin taahhüt ve uyum seviyeleri küresel hedefleri gerçekleştirmede yetersiz kalmaktadır.”*

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Müsteşarı Prof. Dr. Mustafa ÖZTÜRK Bakanlık koordinasyonunda Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Marmara Araştırma Merkezi (TÜBİTAK MAM) tarafından tamamlanmış olan “Avrupa Birliği Çevre Entegre Uyum Stratejisi'nin (UÇES) Güncellenmesi Projesi” dâhilinde yapılan çalışmalar hakkında yaptığı açıklamada;

“Türkiye'nin çevre konusunda yapılması gerekenleri uygulayabilmek adına mali kaynakları ve politikaları tek bir birim altında toplayan UÇES belgesini 2007 yılında hazırladığını beyan etmiş ve 2007 ile 2023 yılları arasındaki süreci kapsayan bu belgenin, ülkemizin Avrupa Birliğine girebilmesinin ana şartlarından birisi olan, çevreye dair düzenlemeleri ve iyileştirme politikalarını içerdiğini belirtmiştir.

21 Nisan 2016 tarihinde Paris Anlaşmasını imzalandığını ve bu anlaşmaya esas olmak üzere, Türkiye'nin sera gazı emisyon oranlarında %21 e kadar artıştan azaltım yapacağını yineleyerek, 2030 senesinde 246 milyon ton, 2012-2030 yılları döneminde de 1 milyar 920 milyon ton sera gazı emisyonunun önleneceğini söyledi. Hali hazırda yürütülen çalışmalar sonucunda da, 2012-2016 seneleri aralığında 87 milyon ton emisyon azaltımı gerçekleştirilmiştir” dedi.

Yine 2018 Yılı Türkiye Rüzgâr Enerjisi İstatistik Raporuna göre: “1998 yılında 8,7 MW olan kurulu güç, 2017 yılında 6.872 MW ye ulaşmıştır. Güneş enerjisi ise, yıllık ortalama 1.315 kWh/m². Jeotermal enerji kaynakları olarak ise, MTA tarafından yapılan bir çalışmada, sıcaklık dereceleri 100 Dereceye ulaşan 600 den fazla jeotermal kaynak tespit edilmiştir” denilmektedir (TÜREB:2018).

4.3. Genel Değerlendirme

Türkiye AB üye adayı olarak bazı stratejiler geliştirmesi gerekmektedir ve iklim değişikliği önemli bileşenlerden birisidir. 11. Kalkınma Planı’nda yer alan hedeflerle birlikte Türkiye’nin uluslararası yaklaşımları ve çalışmaları bir araya getirildiği zaman her ne kadar yapılan çalışmalar yeterli olmasa bile Türkiye’nin orta dönem politikaları AB ile uyumlu görünmektedir. Fakat bu hedeflerin gerçekleştirilmesine yönelik uygulamalarında kararlı ve etkin bir şekilde hayata geçirilmesine ihtiyaç vardır.

Kaynakça

11. Kalkınma Programı (Çevrimiçi) <http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/07/OnbirinciKalkinmaPlani.pdf>

Erdoğan, Seven., 2018, *İklim Değişikliğine Karşı Verilen Küresel Mücadele ve Avrupa Birliği*, Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7, 4, 703-718.

Altunok Ebru, Altunok, Ahmet, Erhan., (2013) *AB İklim Değişikliği Politikaları*, Denetişim, 12, 45-55.

İktisadi Kalkınma Vakfı, 2020'ye Doğru Kyoto-tipi İklim Değişikliği Müzakereleri- Avrupa Birliği'nin Yeterliliği ve Türkiye'nin Konumu, İktisadi Kalkınma Vakfı Yayınları, Yayın No: 268, İstanbul, Aralık 2013, ISBN: 978-605-5984-61-8, s. 21, <http://www.ikv.org.tr/images/files/Kyoto.pdf> (15.01.2015).

Kılıçoğlu P (2005) Türkiye'nin Çevre Politikalarında Sürdürülebilir Gelişme (Turhan Kitabevi, Ankara).

T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Meteoroloji Genel Müdürlüğü (2016a). *İklim Değişikliği*. <http://www.mgm.gov.tr> (06 Ekim 2016).

Tuğba Kartal, Ulusaldan Yerele Türkiye'de İklim Değişikliği Politikaları ve Uygulamaları: Kayseri Örneği, Ağustos 2018, s.3

Türkeş, M. ve Kılıç, G., "Avrupa Birliği'nin İklim Değişikliği Politikaları ve Önlemleri", Çevre, Bilim ve Teknoloji, Teknik Dergi, 2004

Türkiye Rüzgâr Enerjisi İstatistik Raporu 2018 (çevrimiçi) www.tureb.com
United Nations Climate Change Conference, (2009).

Uysal, Oğuz, Ceren., 2009 –*Küresel İklim Değişikliğinin Ekolojik Bir Süreç Olarak Küresel Ölçekte İrdelenmesi*, Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

URL-1 : *REC Türkiye, A'dan Z'ye İklim Değişikliği Başucu Rehberi, sayfa 3* https://rec.org.tr/wp-content/uploads/2016/11/adanzye_iklim_degisikligi_basucurehberi.pdf

URL-2 Küresel Isınma Tarihi ve Uluslararası Önlemler, (Çevrimiçi) <http://www.kuresel-isinma.org/kuresel-isinma/kuresel-isinma-tarihi-ve-uluslararası-onlemler.html>, 17.02.2010.

URL-3: <https://www.enerjigazetesi.ist/paris-iklim-degisikligi-anlasmasinda-hukuki-yaptirim-eksikligi-zayifligi/>

URL-4: European Climate Change Programme, (Çevrimiçi) <http://ec.europa.eu/environment/climat/eccp.htm>, 28.02.2010.

URL-5: The Noordwijk Ministerial Declaration on climate change, (Çevrimiçi) <http://unfccc.int/resource/ccsites/senegal/fact/fs218.htm>, 31.01.2010.

URL-6: İklim Değişikliği Performans Endeksi (Çevrimiçi) https://www.climate-change-performance-index.org/sites/default/files/documents/ccpi_2020_scorecard_turkey_0.pdf